

Floortje Dessing met haar vader op het strand vlakbij zijn favoriete camping.

VOORWOORD

Ik heb zo'n vermoeden dat mijn vader tot een van de oudste kamperende Nederlanders gerekend kan worden. Bijna 91 is hij nu. Maar nog steeds wordt hij blij van een paar nachtjes in zijn eigen vertrouwde tent, het liefst met een van zijn (klein)kinderen erbij.

Ik weet niet anders dan dat we in mijn jeugd altijd gingen kamperen. Nooit in het buitenland maar elk jaar weer een andere provincie in Nederland die we met tent en fiets gingen verkennen. En altijd op natuurterreinen: het liefst nog bij een boer in de wei of ergens op een mooi stukje privéterrein. Dan stond hij daar met ons – zijn kleine kinderen – in de hand en vroeg de eigenaar of we alsjeblieft een nachtje op zijn terrein mochten staan. Niemand die daar nee tegen kon zeggen. Mijn moeder vond het allemaal prachtig en ze vindt het geweldig dat hij er nog steeds op uittrekt. Ze is zelf, op tachtigjarige leeftijd, wel klaar met de tent.

De jonge Floortje Dessing aan het kamperen in winterse omstandigheden.

Het gaat allemaal wat strammer dan voorheen, maar nog steeds is mijn vader immens tevreden als hij de veertig jaar oude Esco uit zijn linnen beschermhoes haalt en hem zorgvuldig op gaat zetten op zijn favoriete kampeerterrein Langevelderslag. Het is een heel ritueel dat al begint op de avond ervoor als hij uitgebreid alle spullen klaarzet, de petroleum in de primus giet, de eitjes in het plastic eierdoosje doet zodat ze niet breken en controleert of hij geen essentiële zaken zoals tentstokken vergeten is. Eenmaal ter plekke kan het feest beginnen: nadat de warme, rode kampeerdeken voor de tent is gelegd, wordt er eerst op de primus een kopje thee gekookt. Hij laat de rust over zich heen komen en geniet van de natuur en de vrijheid.

Als ik niet op reis ben voor mijn programma zet ik mijn tent ernaast. Een vederlicht, razendsnel op te zetten nylon tentje dat ik een tijdje terug in een outdoorwinkel in Nieuw-Zeeland heb aangeschaft. Het blijft prachtig om te zien hoe mijn negentigjarige vader nog op een wijze kampeert die je steeds minder ziet in Nederland. In alles een contrast met mijn eigen kampeergewoontes. Die zijn er vooral op gericht om snel en effectief te kunnen slapen, met zo weinig mogelijk gewicht en zo veel mogelijk warmte qua slaapzak.

Voor mij is kamperen vooral een manier om mijn eigen plekje te hebben als ik voor mijn programma 'Floortje naar het einde van de wereld' weer in een of andere uithoek op deze aarde ben, waar in de verste verte geen hotel te vinden is. Snel de tent opzetten en de uurtjes pakken die je pakken kan. Als je tenminste niet wakker wordt gehouden door bijvoorbeeld een kudde geiten naast je in een national park in Wyoming of door de snijdende kou die dwars door je slaapzak gaat aan de rand van een fjord in Noord-Noorwegen.

Maar dat is wat mij betreft wel een van de mooiste dingen van kamperen: je bent echt buiten! Geen dikke muren die de geluiden en de kou buiten houden. Gewoon je tent openritsen, je neus naar buiten steken en je uitrekken in de vrije natuur.

Precies het gevoel dat mijn vader heeft als hij met zijn tentje op nog geen tien kilometer van zijn eigen bed staat. Het gevoel van vrijheid, van één zijn met de natuur en voelen dat het leven een groot avontuur is.

Floortje Dessing

Reizigster, televisiemaker en
campingeigenaar (Camping BuitenLand in Drenthe)

INHOUD

	Inleiding	13
1	Het genot van het permanent buiten zijn	23
2	De stad uit, de vrijheid tegemoet	51
3	Een tent maakt je nog geen kampeerder	87
4	De mooiste hotelkamer in de vrije natuur	119
5	De stijl werd lossier	169
	In het hart gesloten	209
	Geraadpleegde bronnen	219

Met kampeeruitrusting
bepakte fiets. Kamperen werd
geïntroduceerd door fietsers die
langere tochten wilden maken.

De Amateur Camping Club waarnaar Cool verwees, was in 1902 opgericht als de Association of Cycle Campers. Oprichter was Thomas Holding die in 1878 ook al de Cycling Touring Club (CTC) had opgezet, de fietsclub die model zou staan voor de oprichting van fietsverenigingen en toeristenclubs in heel Europa. Ook de ANWB was opgericht naar model van deze Britse fietsclub. In 1898 had Holding een boek gepubliceerd over een tocht met fietsen en tenten met zijn zoon en twee vrienden in Ierland: *Cycle and Camp in Connemara*. De oprichting van de Association of Cycle Campers vier jaar later was voor hem een volgende logische stap om het kamperen als vrijetijdsbesteding onder de aandacht van het grote publiek te brengen. Holdings pleidooi sloeg aan en al snel werden er in Groot-Brittannië meerdere kampeerclubs opgericht. In 1909 gingen deze clubs op in de nationale Amateur Camping Club. Deze nieuwe vereniging organiseerde kampen, vroeg grondeigenaren toestemming te kamperen en zette een groothandel op waar kampeers tenten, kookspullen en dergelijke konden huren of ko-

pen. Holding ontwierp zelf ook tenten. Zijn ervaring als kleermaker kwam hierbij goed van pas. De oprichting van de verenigingen voor fietsende kampeers was een uitvloeisel van de snelle technische vooruitgang van de fiets in deze periode. De introductie en verspreiding van de veiligheidsfiets met twee even grote wielen die al snel de avontuurlijke en sportieve Hoge Bi's verdrong, maakte het mogelijk om tenten, dekens en kookuitrusting, mits niet te zwaar, op de fiets mee te nemen. In 1912 telde de Amateur Camping Club al achthonderd leden. Het ledental was respectabel, maar viel in het niet bij het aantal leden van de CTC, dat al zo'n 100.000 bedroeg.

Cools verhalen over kamperen naar Brits voorbeeld verschenen ook in boekvorm onder de titel *Vagebonderende Wielrijders*. Eigenlijk verwachtte hij dat Nederlanders niet snel zouden gaan kamperen. Hij vond het kamperen nogal Brits. Hij kreeg echter ongelijk. Al in 1910 merkte hij tot zijn verbazing dat ook Neder-

Jongenskamp in de duinen, jaren tien. Na de publicatie van het boek *Scouting for Boys* begonnen ook in Nederland padvindsters en andere jeugdgroepen met kamperen. Vooral in de duinen rond Den Haag werd er druk gekampeerd.

EEN TENT MAAKT JE NOG GEEN KAMPEERDER

HET KAMPEREN GEORDEND (1935-1950)

Kamperen was in het midden van de jaren dertig populairder dan ooit te voren. De overheid schatte het aantal kampeerdere in Nederland op zo'n 120.000. Met het toenemend aantal kampeerdere groeide ook het aantal klachten over hun gedrag. 'Vaak verstoorden luidruchtige kampeerdere de rust der omwonende, en nog vaker werden boomen en struiken vernield of lieten de kampeerdere een zoodanigen chaos achter, dat de eigenare van den grond voor goed ervan terugschrokken, ooit weer een kampeerder op hun terrein toe te laten', schreef de *Provinciale Overijsselsche en Zwolsche Courant* in 1936. Het *Algemeen Handelsblad* rapporteerde een jaar later: 'het kamperen is de laatste jaren in ons land enorm toegenomen. De tent achterop de fiets, de rugzak gevuld met extra kleeen, de lucifers die niet nat mogen worden en een nieuwe tube tandpasta, de bagagedrager behangen met rinkelende pannetjes en potjes, trekt de kampeerder door Holland's dre-

In het voorjaar van 1947 lanceerde de ANWB de campagne 'Ben je een goed kampeerder?' om de gewenste gedragsregels tijdens het kamperen onder de aandacht te brengen.

lol trappen'. Volgens de bond waren deze kampeeders vaak geen lid geweest van jeugdbewegingen en waren gezin en school in hun taak te kort geschoten om ze discipline bij te brengen. 'Kampeeren is de vorm van toerisme, die de grootste mate van innerlijke beschaving eischt,' schreef Van der Weijde. Hij benadrukte dat de kampeeders zich aan de geschreven regels, maar ook aan de ongeschreven regels moesten houden. De grondgedachte moest zijn: 'Als kamperende ben ik de gast van den eigenaar van het terrein en van de omwonenden. Het heiligste gastrecht legt mij de verplichting op overal en te allen tijden tijde rekening te houden met de – dikwijls onuitgesproken – wenschen van mijn gastvrouwen

en gastheeren. Hou je hier rekening mee, dan ben je een goed kampeerder.' De bond regelde dat ze een toespraak van Van der Weijde kon uitzenden op de zaterdag voor Pinksteren over de nationale radio onder de titel 'Een vraag op den man af'. Pinksteren was hét startpunt van het kampeerseizoen en daarmee een goed moment om de boodschap over te brengen. Er waren naar schatting in dat weekend zo'n tienduizend kampeeders op Nederlandse kampeerterreinen aanwezig. Met affiches en pamfletten riep de ANWB kampeeders op om in kantine en beheerderswoningen naar de radiorede te luisteren. Van der Weijde hield ze voor in zijn rede: 'Men legge derhalve geen houtvuur aan zonder toestemming van den eigenaar of boschwachter! Houdt het terrein gedurende Uw verblijf steeds netjes en ruimt voor uw vertrek alle afval op! Reeds menige aanvraag tot kamperen werd om deze reden niet meer ingewilligd.'

De boodschap van de noodzaak van beheerst kamperen ventileerde de ANWB in vele toonaarden. In 1947, 1948 en 1949 waren dergelijke geluiden in de *Kampeerkampioen* herhaaldelijk te

horen. Vaste 'gast' in het blad was 'Koos Bierkaai', een kampeerder die zich van geen enkele regel wat aantrok, veel rotzooi maakte, er als een landloper uitzag en vanzelfsprekend ieder jaar zijn kampeerkaart veel te laat aanvraagde zodat hij bijdroeg aan de grote seizoensdruk op de Kampeerkaarten Centrale.

Vorkant van een door de ANWB uitgegeven beknopte kampeerhandleiding, eind jaren veertig.

UITEENLOPENDE VOORKEUREN

In 2006 riep de ANWB de camping 't Schinkel in Hoenderloo uit tot camping van het jaar. 'Een camping om in het hart te sluiten' stelde het juryrapport. De jury oordeelde dat speeltoestellen in perfecte staat waren, net als het sanitair. De eigenaren deden al het onderhoud op het terrein zelf en als er problemen waren losten ze die zelf ook op. Ze hadden van de camping een compleet sprookjesland gemaakt, waar koning Schinkel de Dikke regeerde. De camping ligt in het meest heuvelachtige deel van de Veluwe.

Veel campings richtten zich op gezinnen met kinderen. Andere campings presenteerden zich juist als plaatsen waar rustzoekende senioren tot hun recht zouden komen. Een kleiner aantal cam-

Jongerenveld van camping de Stormmelk op Vlieland, 1979. De Waddeneilanden boden ruimte en golden als vrijplaatsen.

pings in plaatsen als Renesse in Zeeland en de Koog op Texel richtte zich speciaal op jongeren. Campings als de Appelhof en Terpstra op Terschelling waren favoriete plekken voor jongeren om hun vakantie te vieren en zijn dat nog steeds. De campings met tentjes met kratten bier in torens gestapeld ernaast zijn een fenomeen. Op veel plaatsen in het land behoren dergelijke beelden steeds meer tot het verleden na het ingrijpen van gemeenten. De Waddeneilanden zijn voor jongeren nog steeds een vrijplaats.

Ook de festivalterreinen zijn dergelijke vrijplaatsen. Kamperen bij festivals startte in Nederland relatief laat. Pas toen het Zuid-Limburgse Pinkpop in de jaren negentig een meerdaags festival werd, groeide kamperen uit tot een vast onderdeel voor de festivalgangers. Cultstatus kreeg het kamperen op Lowlands in Bidding-

Gasten op de Lowlands-camping in Biddinghuizen, 2019. Het sociale leven op de camping was een integraal onderdeel van de festival-ervaring.